

Titel: BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Paul Diderichsen (1947-10-18)

Citation: "BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Paul Diderichsen (1947-10-18)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_138-shoot-workidacc-1992_0005_138_VEJLED_0170/facsimile.pdf (tilgået 20. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Paul Dønsbo
 18. Okt. 1947

Lørd. d. 18. Okt. 47

Kære Professor Hjelmslev:

Hermed mine Bemærkninger til OSO. De er klapret ned paa Maskinen, ofte erhaanden som Læsningen skred frem, og Tankerne tog Form, og de er derfor noget usystematiske, skammet af Gentagelser, Uklarheder og paenknelte Steder endog mindre Inkonsekvenser. Da de desuden kun drejer sig om de Punkter, hvor jeg ikke kan være enig med Glossematikken, føler jeg Trang til her at udtrykke, at den kritiske Auseinandersetzung med et saa originalt og gennemarbejdet System i høj Grad har hjulpet mig til Klarhed over mange dunkle Punkter i min egen grammatiske Opfattelse; jeg tror, det nu omsider er lykkedes mig at nogenlunde præcist og detaljeret at udtrykke fatte og udtrykke de vigtigste Forskelle mellem Glossematikken og min egen ~~Metode~~ Udformning af den traditionelle Metode, og jeg haaber derved at have skabt Muligheder for en bedre Forstaelse og en gensidig Tilnærmelse mellem de forskellige strukturalistiske Retninger. - Følgende Hovedsynspunkter kan jeg i Princippet - om end ikke i den konkrete Udformning - give min Tilslutning:

1)

a) Videnskabsteoretisk; Det er muligt og hensigtsmæssigt at opstille en almen, kalkulatorisk Sprogbygningslære som en autonom Disciplin med en central Stilling inden for de høvævandede sproglige Studier.

2) Den almene Semiologi, hvoraf Sprogteorien udgør et Specialomraade, er en Nøgleposition for Organiseringen af et Videnskaberens System. Glossematikens Antydninger af en saadan Systematisering forekommer mig dog lidt indlysende.

3) Man maa være paa Vagt over for den naive Realisme og andre Former for Hypostasering. Den Verden, vi lever i, er kun tilgængelig i en Række forskellige Formninger, der hver har sin Form for Væren. Disse Formninger (fænomenologiske, sproglige, religiøse, kunstneriske, videnskabelige (matematiske eller Karakterologiske)) kan afbildes paa hinanden, men en i absolut Forstand eksisterende eller i absolut Forstand amorf Substans lader sig ikke opleve. En Formidling mellem Glossematikens ekstremt nominalistiske Opfattelse og Cassirers medierende Symbolfilosofi maa her tilstræbes.

b) Sprogteoretisk.

4) Sproget og visse andre (men næppe alle, maaske ikke engang alle "humanistiske" Emner) kan og bør anskues paa een Gang som Forløb

L. H. Dønsbo
 Mod. d. 19 / 1947

og som System. Sprogteorien bør derfor opstille en almen Kalkule over mulige Klassifikationsystemer og mulige Helhedstyper. Glossematikken har haft den dristige Tanke at bygge ^{systematiske} baade/Klasser (Paradigmer og Kategorier) og Forløbshelheder (Ejder, Enheder) op paa Grundlag af de tre Funktionsarter, men som paa vist (navnlig i det afsluttende Resumé over Bemærkningerne til § 17), synes dette at være en for x vidt dræven Simifikation. Ved ensidigt at interessere sig for funktionelt definerede Kategorier af Invarianter har Glossematikken i sin foreliggende Form forøst Læren om Typer af Forløbshelheder (Felter, Pladser og Ledtyper). Paa ~~set~~ ^{sted}/Punkt maa man derimod give Glossematikken Ret over for Traditionen; Ordet er en Forløbshelhed, opbygget af "frie" og "bundne" Tegnelementer (Bloomfield) og ikke en rent E paradigmatisk Størrelse. Læren om Ordklasser maa derfor - som Holt har foresgt - erstattes af en Klassifikation af Rødder.

5) Der bør skarpt skelnes mellem Tegn og Figurer (Notae); til Gengæld viser det sig, at ganske tilsvarende Klassifikations- og Typologiseringsmetoder lader sig anvende ved Tegn og Figurer. Dette er et af de frugtbarste Resultater af Glossematikens rent formelle Beskrivelsesmetoder. Men Adskillelsen af Tegn og Figurer bør ikke kompliceres ved ^{at} ~~at~~ ^{gennem} ~~at~~ sammenkædes med Modsetningen mellem Udtryk og Indhold; Udtrykket kan fuldstændig beskrives ~~gennem~~ Læren om Figurhelheder og i Indholdet er det ikke muligt at adskille simplekse eller indefinable Tegn og "Indholdsfigurer" (jf. ad § 13).

6) Det er muligt og nødvendigt paa rent formel (relationel) Basis at opstille Kategorier, baade af Figurer og af (bundne og frie) Tegn. Dette Synspunkt er det lykkedes Glossematikken at gennemføre i langt videre Omfang, end nogen havde troet det muligt, og Betragtningen har vist sig frugtbar paa flere Omraader (se fx. svf. under 4 og 5). Men det synes muligt (bl.a. ud fra Uldalls nyeste Forslag) at naa til mere hensigtsmæssige Definitioner; og rent fænomenologiske Synspunkter bør formodentlig indgaa i noget nærmere Forbindelse med de formelle.

c) Tekniske Enkeltheder:

7) Læren om Synkretismer er først frem til langt større Nøjagtighed og Betydighed.

8) Katalysepraktiksteknikken har bragt Ordeⁿ til Vej; paa et Omraade, hvor der før herskede stor Vilkaarlighed.

Paa dette grundlag skulde et frugtbart Samarbejde fremover være muligt, mellem Glossematikken og Larsen's Forsøg.

Paul Hjelmslev.